

ROZSADZAĆ (21) *vb impf*

rozł- (17), rołł- (2), rosł- (1), rofs- (1).

o jasne; *inf* z tekstu oznaczającego a jasne niekonsekwentnie; w *imp* a *pochylone*; w pozostałych formach -sã- (14), -sa- (4); -sã- : -sa- *Mącz* (3:4); drugie a prawdopodobnie jasne (tak zwykle w -ac).

inf rozs(a)dząć (1). ◊ *praes* 1 sg rozsádzam (7). ◊ 2 sg rozsádzasz (1). ◊ 3 sg rozsádzå (6). ◊ 3 pl rozsádzają (2). ◊ *praet* [3 sg m rozsádzål.] ◊ 3 pl m pers rozsádzali (1). ◊ *fut* 3 sg m będzie rozsádzål (1). ◊ *imp* 2 sg rozsádzaj (1). ◊ *con* 3 pl m pers by rozsádzali (1).

Sł stp brak, *Cn* notuje, *Linde XVI* (jeden z niżej notowanych przykładów) – *XVII(XVIII)* – *XVIII* w. s.v. rozsadzić.

1. Umieszczać na wyznaczonych miejscach; *ordinare Mącz, Cn; collocare, disponere Cn* (8) :

Zwrot: »rządy (A), rzędem, rządnie rozsadzać« (1:1:1): *Ordino, Rzędem rozładzam/ każdą rzecz ná fwym mieyfcu pokładam. Mącz* 268b; *Praeordino, Náprzód álbo pierwey rządy rozładzam. Mącz* 268b, 253c.

a. O osobach [kogo] (4) : Powinni/ krewni/ włyżcy mnie wzgardzáli/ A ná mą háńbę/ ftraż fwą rozładzáli *GrabowSet Rv, T*.

α. Powierzać funkcje (2) :

rozsadzać na kogo [= powierzać zwierzchnictwo nad kim] (1): Tákże y Pánowie Zołnierze/ áby porządnie/ y według płacey y powinności oyczyźnie fłużyli/ pocztow fwych pácholikom nie zwierzáli/ y onych ná drugie nie rozładzáli *VotSzl F*.

rozsadzać po czym [= powierzać stanowiska] (1): Ktorzy [ludzie] gdy vflýszeli od Pána iż fie iuz przybliża kroleństwo iego/ nádzyewáli fie iż wedle godności káždego będzie ie rozładzał po zamkoch/ po vrzędziech po dołtoieństwach tych márných á niepotrzebnych fwiátá tego. *RejPos* 316v.

b. O zarybianiu stawów [co (żywotne) w co] (1) : Kiedy iuz przechowałz thy Kárpiętá/ [...] ná wioinę fpuść á rozładzay ie w wietłzé Stawki/ które iuz małz mieć pogotowiu ná odroft *Strum Pv*.

2. O roślinach: sadzić, rozmnażać sadząc; *disponere plantas, disserere, serere Cn* [co] (2) : Dobrze iest fiac y fzczyć y wino rozładzać *Goski* *2v; Też gdy młode drzewká rozładzałz niepotrzebne gáłáki precz obrzeż *RejZwierc* 107; [*Cresc* 1571 130].

[*rozsadzać gdzie*: Gdzież więc ie [szafrany] rozładzaią po zagoniech ná ziemi dobrze gnoyney/ po iednym ftrączku ná czterzy pálce od siebie/ tákież w głębią ná czterzy pálce *Cresc* 1571 223; w zimnych ftronach ładzą ie [banie] pierwey w fkorupy w ziemię gnoyną/ á to w izbach gdy iuz wiofná przychadza/ potym gdy dobrze wznidą tedy ie rozładzaią w ogrodzie *Cresc* 1571 226, 265.]

3. Oddzielać, rozłączając; *abiungere, disiungere Mącz; distrahere, dividere, separare Calep* (5) : *Deglutino et reglutino, Odlutuyę. Rozładzam/ Rozbieram zás yedno od drugiego. Mącz* 147a; *Abiungo, Odłączam/ Rozładzam. Mącz* 177d, 178a; *Separo, Divido, distraho* – *Rozłączam, rozładzam. Calep* 968b.

a. O ludziach [kogo od kogo] (1) : [potępieni] przybliżą fię ná ono mieyfce fmutku y boleści/ gdzie im wieczne męki zgotowane fą. Tám ie zálię odłączaią/ y iednego rosładzaią od drugiego/ náznóczaiąc y vkázuiąc káždemu rozmáite męki wedle zasługi iego. *SkarŻyw* 121.

4. *Sprawiać, że coś pęka; rozrywać, niszczyć; dirumpere Vulg, PolAnt; rumpere PolAnt, Cn; resolvere Mącz [co] (6) : MurzNT Mar 2/22; Aceti asperitas in tabem margaritas resolvit, Oftry ocet perły rozładza. Mącz 401c; Y żaden nie leie winá nowego do fundakow wiotchych/ ináčzey rozładza nowe wino fundaki/ y łamo się przeleie/ y fundaki zginą. BudNT Luc 5/37; WujNT Mar 2/22; NAYduią fie téż tácy fwowolnicy/ iż w mieściéch brony wybiiaią y wyśiékáią/ kłotki odćiniaią/ prochy w nie náfypawłzy rozładzaią SarnStat 961; [WujBib Job 32/19 (Linde s.v. rozsadzić)].*

Przen (1) : y máią fie tego [nauczycielowie] bárzo łtrzedź/ iżeby im [młodzieńcykom] nienázbyt łátwimi/ áni teź nazbyt łrogimi bywáli. Abowiem iáko wielka rołpuftność dobry dowćip rołładza/ także ciężkie á wftáwiczne káránie vmysłową moc znikczemniwa KwiatKsiąż E4v.

Synonimy: 1. rozstawiać; 3. oddzielać, odłaczać; 4. niszczyć, rozrywać.

Formacje współrdzenne cf SADZIĆ.

LW